

Aki Wass Albertet olvas...

Wass nagy író. Egyrészt a Jókai–Kemény–Mikszáth–Herczeg által képviselt magyar szépprózai vonal folytatója, másrészt a magyar regény legnagyobb újítója.

4.

CSI-segély a hazatérőknek

6.

Mennyit tudunk a reformációról?

Magyarország korunkban is a keresztyénység egyik védőbástyája Európa közép-keleti részében. De ezt a mainál sokkal tudatosabban és ismeretgazdagabban, hitben is tisztultabban kellene bizonyítanunk!

7.

AZ ERDÉLYI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETI LAPJA

ÜZENET

XXIX. ÉVF. • 2. SZÁM
2018. JANUÁR 15.
ÁRA 1 LEJ

Aki nem olvas

Karácsony előtt kedves ismerősöm hívott fel telefonon – gratulálni az *Üzenet* karácsonyi számához. Ugyanakkor megkérdezte, hogy a következő, vagyis a 2018-as esztendőben mennyibe kerül majd a lap. Akkor nem tudtam neki válaszolni, mindenesetre elmondtam, a gyülekezetükben az a szokás, hogy a két ünnep között a presbiterek összegyűlnek a parókián, és egy pohár bor mellett beszélgetve falinaptárt vásárolnak, és előfizetnek az *Üzenetre* – egész évre.

– Olyan kevésnek tűnik az ára, akár meg is drágulhatna. Nevetséges összeg az a 19 lejesevi előfizetés. Ráadásul mindig találok benne érdekes olvasnivalót – mondta ismerősöm, akivel már korábban is többször beszélgettem az egyházi sajtóról. A presbitereknek kötelességük lenne ismerni azt, hogy mi történik az egyházkerületben, és ugyanakkor lelki táplálékhoz is juthatnak, ha olvassák a lapot – hangzott el többször. – Ezért kellene rendszeres előfizetőknek lenniük. Hiszen különben miért presbiterek, azaz a gyülekezet elöljárói, akik mindenben példát mutatnak a gyülekezeti tagoknak? – tette fel a kérdést ismerősöm. Közben eszembe jutott egyik lelkipásztor kollégám, aki találóan mondta néhány évvel ezelőtt: gyülekezetében

Fotó: Biszak Szabolcs

abból tudja meg, kire számíthat, hogy hányan olvassák az *Üzenetet*.

Most január derekán már többet tudnék válaszolni a karácsony előtt nekem szegett

kérdésre. Lapunk idén januártól valóban megdrágult. Nyolc év után először. Immár nem 80 banis, hanem 1 lejesevi áron lehet megvásárolni. **3.**

Új év, új lélek, új élet

Acímbe három fontos szó, három jól ismert fogalom szerepel, amely a Bibliában is gyakran előfordul. Vajon bennünk, keresztyén emberekben élnek-e és láthatóak-e e fogalmak?

Az új évvel kapcsolatban nem kimondottan a mostani naptár szerinti évkezdetre kell csupán gondolni, mert a történelem folyamán a különböző népeknek az évszakok szerint változott az év kezdete. Egyeseknek a tavasz megérkezése, másoknak a termés megérése, tehát az ősz volt az új év kezdete.

5.

FARKAS ÁRPÁD

Újévköszöntő

Szép vagy, mint a fehér fenyő,
hótól tiszta, fátyolos,
szép menyasszony, új esztendő,
békét, békességet hoz.

Ne légy te arannyal zengő,
ezüst fénytől mámoros,
bűvópatak, új esztendő,
békét, békességet hoz.

Bolyhos, szelíd báránnyel, felhő,
mint a búza, mint a rozs,
kenyerünkhöz, új esztendő,
békét, békességet hoz.

Jöjjön hozzánk el az erdő,
mikor hideg záporoz,
pásztortüzes új esztendő,
békét, békességet hoz.

Krumpliföldünk áldja eső,
fű se legyen árva, rossz,
a házukba, új esztendő,
békét, békességet hoz.

Tisztaság légy és levegő,
áldott hó álmainkhoz,
légy a hazánk, új esztendő,
s békét, békességet hoz!

Tanulságos igék Nehémiásról 2.

Imádkozzál és dolgozzál

Mindnyájan ismerjük a híres latin mondást: imádkozzál és dolgozzál. A debreceni kolégium homlokzatára is ez van felírva óriásbetűkkel. E szerint a keresztyén ember nemcsak dolgozik, hanem imádkozik is. Ez nincs benne szó szerint a Bibliában, de annál inkább biblikus, helyes mondás. A Szentírás számos helyen bizonyítja e mondat helyességét. A munka és az imádság a keresztyén ember életében szorosan összekapcsolódik.

E kettőt Nehémiás életében is megtaláljuk. A múlt alkalommal úgy találkoztunk vele, mint az imádság emberével, most pedig úgy, mint aki munkára veti a kezét, és keményen dolgozik. Három hónap telt el azóta, hogy Susán várában volt. Ez idő alatt Nehémiás kesergett az otthoni állapotok miatt. S ugyanakkor böjtölt és imádkozott. De az imádságára nem jött válasz. Pedig a helyzet olyan súlyos volt, hogy az már nem tűrt halasztást. Nehémiás már tükön ült, minden percben indult volna Jeruzsálembe.

Nagy próba az Isten gyermekei számára, amikor úgy tűnik, az ég be van zárva, s az imádságra nem jön válasz. Talán nincs is nehezebb, amikor Isten válaszára soká kell várni. Kivárni Isten útmutatását, vezetését. Spurgeonról mondják, hogy egyszer egy teológust kellett vizsgáztatnia, ez volt az utolsó vizsgálója, hogy lelkipásztor lehessen. Meg voltak egyezve az időpontban, de a híres igehirdető félórát késett. A diák türelmesen várt. Amikor Spurgeon megérkezett, megszorította a teológus kezét, s azt mondta: téged már nem vizsgáztatlak, nyugodtan lehetsz lelkipásztor, mert tudsz várni. Persze még sok mindent meg kell tanulj, de az Isten iskolájának egyik legfontosabb tárgyából, türelemből jelesre vizsgáztál.

Miért várakoztat meg Isten minket? Egy biztos: nem azért, hogy gyötörjön minket. Istennek a várakoztatással mindig célja van. Sokszor ez idő alatt készít fel minket egy feladatra. Máskor azt akarja elérni, hogy még inkább ra-

gaszkodjunk hozzá, hogy belássuk: mindenben tőle függünk.

Nehémiást megviseli a várakozás. A király egyik nap megkérdezi tőle: miért vagy szomorú? Ekkor felkiált lelkében az Istenhez, és elmondja őszintén szomorúsága okát. S azt is, hogy el szeretne menni Jeruzsálembe. A király beleegyezik a tervébe, s még ajánlóleveleket is ad, hogy biztonságosan mehessen végig a tartományokon. Olyan levelet is kap, ami által fát kap a falak megépítésére, sőt még katonai kíséretet is felajánl a király, hogy semmi baj ne érhesse az úton. Jobb nem is lehetett volna, minden úgy történik, ahogy azt Nehémiás elgondolta. Sőt még többet ad, mint amennyit ő kért.

Minden különösebb gond, baj nélkül megérkezik Jeruzsálembe. Először is egy felderítő utat

Elmondtam nekik, hogy Istenem milyen jóindulatú volt hozzám, és hogy milyen szavakat mondott nekem a király. Erre ők így feleltek: kezdjük el az építést! És bátran hozzáfogtak a jó munkához.

(Neh 2,18)

künk Nehémiás. Miért nem merünk Isten tetteiről beszélni, amiket mi eddig megtapasztaltunk az életünkben? Miért nem mondjuk el, hogy mennyi csodát tett velünk? Mondjuk el bátran gyermekeinknek, családtagjainknak, munkatársainknak, hittestvéreinknek. Az ilyen biznyságtétel nem marad hatás nélkül. Az ilyen-

Újévi áldás Kínából

Rövid kínai keresztyén történet jut eszembe ezekben az idők hallhatatlan fordulását, az óból az újba érkező órák nesztelen indulását, s az óramutatót is zajtalan mozgató, kissé fájdalmas, kissé elbizonytalanító, mégis hitben bizakodó, reménnyel előretétekintő szilveszter napján.

– Ismeretlen kínai testvérünk így szólt az angyalhoz, aki az új év küszöbén állott:

– Világosítsd meg, kérlek, előttem a következő lépést, hogy el ne tévelyedjem az ismeretlen úton!

Az angyal így felelt:

– Ezt nem tehetem. Tedd inkább kezedet Atyád, Istened kezébe, azaz bízzál, higgy őbenne teljes szívvel, s akkor biztosan jársz majd az ismeretlen úton! Az új évben is.

tesz Jeruzsálem falai mentén. Saját szemével akar meggyőződni a helyzetről. Nem nappal, hanem éjszaka indul el, amikor mindenki alszik. Egy adott ponton már az ösvér se akar továbbmenni, de Nehémiás ekkor gyalog folytatja útját. A helyzet sokkal rosszabb, mint gondolta volna. A falon mindenütt hasadások, repedések, sok helyen teljesen le van omolva. Jeruzsálem védtelen város, mindenki szabadon járhat ki és be. Az ellenség is bárhol betörhet. Lehet itt egyáltalán valamit tenni, vagy inkább menjen vissza Susán várába?

Vajon hogy néznek ki ma a Krisztus gyülekezetének „falai”? Ott vannak a világiasság repedései, a tévelygések hasadécai, a kényelmesség, önzés és felületesség omladékai. És hányféle támadásnak van ma is az egyház kiszolgáltatva kívül és belül egyaránt!

Mit lehet itt tenni? Egyáltalán van-e értelme a javításnak? Nehémiás válasza: igen. Mégpedig azért igen, mert az Úrnak jóindulata vele van, és tudja, hogy Isten nem fogja őt cserbenhagyni. Ebben a hitben és meggyőződésben hívja munkára kortársait. Elmondja nekik, hogy Isten keze és jóindulata eddig is vele volt, és ezután is segíteni fog. Milyen szép példát ad ne-

re nyitottak az emberek. Az ilyenre felkapják a fejüket, megragadja őket.

Amikor Nehémiás biznyságot tesz, akkor a többiek is kezdik hinni, hogy ezt a munkát el lehet kezdeni, és be is fogják fejezni. Fellelkesülnek, és azt mondják: kezdjük el az építést.

Imádkozzál és dolgozzál! A sorrend is fontos. Soha nem lehet fordítva, hogy először dolgozzunk, majd pedig imádkozunk. Sokkal jobb, ha reggel korán imádkozunk, úgy indulunk munkába, napi feladataink végzésére, nem pedig egész nap dolgozunk, s este holtfáradtan próbálunk imádkozni is. Amikor először imádkozni tudunk, azzal megvalljuk: mindenben Istentől függünk, és az ő áldása nélkül sem a mi munkánk, sem adományai nálunk nem gyarapodnak. Aki csak a maga erejében bízik, az nem fog kitartani. De aki hivatását imádkozva és dolgozva törekszik beteljesíteni, az megtapasztalja az apostol szavát: a mi munkánk nem hiábavaló az Úrban.

Így legyen ez ebben az új esztendőben is. Imádkozva és dolgozva töltsük el annak napjait. S higgyük: közben épül Isten csodálatos országa, amit egykor majd odaát teljes dicsőségében meg fogunk látni.

Aki nem olvas

1. | Vagyis az évi előfizetési ár a korábbi 19 lejről 24 lejre emelkedett. Tudom, vannak olyan háztartások, ahol vidéken lakó, mezőgazdasági nyugdíjból élő idős gyülekezeti tagok számára talán ez is jelentős kiadásnak tűnik. De ha azt nézzük, hogy ebből az összegből a férfiak csak másfél csomag cigarettát tudnak vásárolni, és azt kevesebb, mint egy hét alatt elfüstölik (egyesekek még hamarabb), akkor már is jelentéktelennek tűnik. Vagy ha a karácsonyi sütés-főzést említjük: ilyenkor a háziasszonyok két tucat tojást simán elhasználnak egy-két nap alatt. Az pedig szintén elenyésző ahhoz képest, hogy a 24 lejből egész évre elő lehet fizetni egy olyan lapra, amely idén januártól már megújulva várja olvasóit. Új tördelés, új forma, színes fényképek – s remélhetőleg gazdagodó tartalom. Bár ez utóbbi nemcsak a szerkesztőségtől függ, hanem mindazoktól a potenciális olvasóktól, akik egyúttal szerzői is lehetnek kiadványunknak.

A tavalyi év a reformáció 500. évében telt. Emlékeztünk többek között arra is, hogy egy fél évezreddel ezelőtt a reformátoroknak köszönhetően anyanyelvű Biblia és más vallásos (illetve nem vallásos) kiadvány került az emberek kezébe. Ugyanakkor olyan digitális világban élünk, ahol a nyomtatott betű és az olvasás egyre ritkább, a könyvek kuriózumnak számítanak, az újságok példányszámai rohamosan csökkennek.

Ennek ellenére az *Üzenet* példányszáma más lapokéhoz képest nem csökkent. Köszönhetően azoknak a lelkipásztoroknak, akik hűségesen terjesztik lapunkat, s akiknek ezért az újság lapjain keresztül is köszönet jár. S köszönhetően természetesen kedves gyülekezeti tagjaink-

nak, akik hűséges olvasói maradtak lapunknak. Ehhez a kitartáshoz kívánok mindenkinek erőt, egészséget az új esztendőben! És ne feledjük: aki nem olvas, az semmiben sem különbözik attól, aki nem tud olvasni.

| SOMOGYI BOTOND |

A Wass Albert-emlékévé elé

Az erdélyi, a magyarországi, a határon túli és a nagyvilágban szét-szórta élő magyarság jelentős része számára a 2018-as esztendő Wass Albert-emlékévé lesz. A magyar olvasók körében egyik legnépszerűbb író-költő születésének száztizedik és halálának huszadik évfordulója alkalmából. De ki is Wass Albert? Egy rendkívül összetett személyiség. Bonyolult lelkületű férj és apa, ellentétek között vergődő sokoldalú értelmiségi, a konzervatív nemzeti és vallási értékeket konokul hangoztató tollforgató, a kisebbségi jogok mellett makacsul kiálló emberjogi harcos.

Ellentmondásos megítélése a magyar sors jellemző terméke. Életében nem ismerték el, halálakor zűrzavart teremtettek körülötte, majd holtá-

után a felszínre került a valós értéke. Ugyanakkor sajátos magyar sors az övé – fél életen át halálra ítéltlen élni, igaz, nem a siralomházban, hanem amerikai emigrációban.

Ami az emigrációba magával vitt háborús bűnösségét illeti, a Szekuritáté valójában azért próbálkozott több ízben a likvidálásával, mert az író írásban vállalt hitet tett a kommunista hatalom igazságtalansága ellen és a magyarság jogai mellett. Mondhatni: egy összekuszált világ emberiségének lelkiismerete volt. Meggyőződése, Wass Albert korának áldozata, szülőhazáját elhagyni kényszerülő politikai mártír, sokáig meg nem értett és el nem ismert ízig-verig erdélyi magyar értelmiségi. Élete egyik legnehezebb pillanatában Erdély, majd Magyarország elhagyása mellett döntött, bízva abban, hogy életben maradván az erdélyi magyarság, az összmagyarság kedvezőtlen sorsának a közvetítése írói hivatása és feladata lesz egyben. A kezdeti megélhetési nehézségek ellenére erőt merítve ahhoz, hogy még nagyobb író legyen, mint otthoni grófsága idején. Legnagyobb művei az emigrációban jelentek meg: németországi tartózkodása idején vált sikerkönyvvé az *Adjátok vissza a hegyeimet!*, Amerikában született meg *A funtinel boszorkány*, valamint a *Kard és kasza*. E három könyv az ötven legnépszerűbb magyar regény között szerepel. És a többiekéről még említést sem tettem...

A fentiek alapján az erdélyi magyarok leginkább azt tudják Wass Albert-ről, hogy erdélyi gróf, háborús bűnös, amerikai emigráns, miközben körükben a legolvasottabb magyar írók közé tartozik. Művei ott sorakoznak a könyvespolcokon, a szívekben és a lelkekben egyaránt. És bár az elismerés későn érkezett otthonról, legalább halála után megtörtént. Annál fájóbb viszont, hogy az erdélyi magyar irodalom eme jeles képviselőjét a hivatalos magyar irodalomtörténet nem méltatja kellőképpen, miközben népszerűsége miatt már-már túlzott kultusz alakult ki körülötte az itthoni mély hallgatás évtizedei után. De fájó az is, hogy az író emlékére csak „Vándor székely” aláírással lehet szobrot állítani szülőföldjén. Ezért amíg a közösség elvárása szerinti igazságteremtő rehabilitálása nem történik meg, addig valami nagyon hibádzik a politikai érdekekkel átszőtt világunkban.

Wass Albert hosszú, gazdag és értékes, ellentmondásokkal járó életpályájának rövid értékelését Molter Károly méltatása zárja, aki a feltörekvő fiatal írótehetségről az alábbiakat valotta: „természetérzéke, tájmedidező képessége csodálatos. Művei szélesen hömpölygő, robbanó erejű, nagyvonalú alkotások. A fiatal erdélyi prózaírók közül kiválik egyéni hangjával, látásmódjával; izgalmas történetei úgy áradnak belénk, mint egy forró vérhullám.”

| DR. ÁBRÁM ZOLTÁN |

Aki Wass Albertet olvas, egy kicsit jobb magyar lesz

**Beszélgetés Takaró Mihály
magyarországi irodalomtörténésszel
az erdélyi író könyveiről, munkásságáról és bírálóiról**

– **Tabudöntő írónak számít Wass Albert?**

– Nem. Művészetének lényege nem a tabudöntögetés. Sokkal inkább abban korszakalkotó, hogy a valódi nemzeti sorskérdésekkel foglalkozik, identitásgyökérzetet teremt abban, aki olvassa őt. Minden művében finom egyensúlyrendszert teremt. Nála nincsenek jó, illetve rossz népek, csak jó és rossz emberek. Műveiben soha nem semleges, de mindig elfogulatlan. Szépirodalmi alkotásait egyáltalán nem jellemzi a politizáltság – épp az ellenkezője az igaz.

– **Hogyan talált Wass Albertre?**

– Apám könyvtárában ott volt a *Farkasverem*, a *Csaba* és több más Wass Albert-könyv az Erdélyi Szépművészes Céh kiadásában. Alig húszévesen már olvastam e köteteket. 1990 után pedig, amikor már az 1945 után írt könyveihez is hozzá lehetett jutni, egyre intenzívebben és tudatosabban foglalkoztam az életművel. Egyértelmű volt, hogy a század kiemelkedően jelentős prózaírójával állok szemben, ezért hozzáfogtam életművének szakmai értékeléséhez.

– **Tanítja Wass Albertet, ilyen szempontból ön viszont tabudöntőnek számít.**

– Ez teljesen így van. Sajnos ma is számos magát irodalmárnak nevező szakember bújik a sommás ítéletalkotás leple mögé. Ez azért van, mert ők is tudják, hogy Wass nagy író. Egyrészt a Jókai–Kemény–Mikszáth–Herczeg által képviselt magyar szépprózai vonal folytatója, másrészt a magyar regény legnagyobb újítója.

– **Több könyvet és tanulmányt írt Wass Albert életéről, munkásságáról. Van valami, amit nem mondtak el, nem írtak le róla? Az olvasóközönség érdeklődése nem lanyhult az utóbbi időben iránta?**

– A Wass-kutatás még tart. A Wass-archívumok igen nagyszámú, kiadatlan anyagot tartalmaznak. Több mint fél tucat drámája, számos elbeszélése és a teljes levelezése kiadásra vár. De lírája is tartogat még újdonságokat. Talán a legizgalmasabb kérdés azon műveinek sorsát érinti, melyeket hazaküldött Amerikából, és amelyek álneven jelentek meg erdélyi lapokban. Ezek összegyűjtése is megkezdődött, számos szenzációs írása vár még arra, hogy Wass neve alatt jelenjen meg végre. A titok nyitját levelezése adta meg számomra.

– **Miben egyedi Wass Albert írásművészete a magyar irodalomban? Mi az, amit „csak ő tud”?**

– Abban egyedi, hogy sajátos szintézist teremt a magyarországi és a transzilvanista próza között. A *Csaba* ilyen regény. De abban is egyedi, hogy tudatosan épít be lírai és kisprózai műfajokat regényeibe. Prózája általában is erősen lirizált. Ő alkotja meg az első tisztán parabola-regényt a magyar irodalomban az 1947-es *Réz-kigyó* című művével. Prózájának sajátosságairól több kitűnő tanulmány is megjelent már Jászó Anna, Bertha Zoltán tollából.

– **Sok fiatal író, újságíró bírálja, leszólja Wass Albert műveit. Ön szerint mi vezeti őket?**

– Akik Wasst támadják, leggyakrabban politikai, irodalompolitikai érdekből teszik. Még nem olvastam egyetlen valódi, szakmai kritikát írásművészetéről. Az ok a zsigeri gyűlöletben, elutasításban rejlik. Jellemző, hogy kritikussai még sosem mertek szakmai vitára kiállni Wass művészetével kapcsolatban... Talán azért, mert igen kevés érvük lenne.

– **Vannak azonban olyan fiatalok is, akik Wass művei nyomán kezdenek el érdeklődni Erdély, az elszakított magyarok iránt. Ők az ön tanítványai.**

– Igen, ez így van. Számos tanítványom fordult Erdély felé Wass műveinek olvasása következtében. Még többen vannak, akik egyre alaposabban meg akarják ismerni az ottani magyarság életét, világlátását, kultúráját. Aki Wasst olvas, egy kicsit jobb magyar lesz.

– **Milyen érzés egy pesti fiatalnak találkozni Wass Alberttel, aki műveiben egy számára ismeretlen világba kalauzolja?**

– Elementáris. Számukra ez a világ teljesen ismeretlen (tudatosan eltakart), ám végtelenül vonzó. Az ember önmagára ismerésének heurisztikus örömeivel találkoznak e műveken keresztül. Érzelmek szakadnak fel bennük, értekekre ismernek rá, s az erdélyi kérdés valós gyökereit, okait ismerik meg e regények által.

– **Egyik tanulmányában megállapítja, hogy nemcsak a Nyugat írói csoportja alkotott nagyot a 20. századi magyar irodalomban, hanem van egy másik vonulata is az erdélyi magyar irodalomnak: Herczeg Ferenc vagy Wass Albert, aki Erdélyben és Magyarországon egyaránt közölt. Ez a vonulat is legalább annyira értékes, mint a Nyugat nemzedéke. Mit gondol, az irodalmi kánon mikorra küzd le az íróval szembeni ellenérzéseit, és lesz végre jelen Wass Albert is az iskolai olvasó- és irodalomkönyvekben?**

– A mai magyar irodalomtörténelem leg súlyosabb problémájához értünk. A jelenlegi hivatalos irodalmi kánon ugyanis tudatosan torzított és csonka. Különösen igaz ez a két világháború közötti irodalmunkra. A mai tankönyvek úgy mutatják be ezt a korszakot, mint ha csupán a *Nyugat* írói léteztek volna akkor, csak ők alkottak volna maradandó irodalmi értékeket. Ez súlyos tévedés. 1920 után a magyar irodalom hárompólusúsá vált. A *Nyugat* és a hozzá tartozó írók mellett önálló vonulatot jelentett az *Új Idők* és a hozzá tartozó konzervatív nemzeti irodalom – Herczeg Ferenc vezetésével. A harmadik, teljesen önálló pólust pedig a kényszerből (Trianon) önállóvá vált erdélyi irodalom jelentette. Ez annyira így van, hogy például a történelmi regény vonatkozásában a hangsúly az erdélyi irodalomra tevődik át. A mai egyetemisták még csak nem is hallottak a középiskolában arról, hogy létezett az úgynevezett transzilvanista irodalom. Teljesen ismeretlen előttük a transzilvanista kiáltvány, a *Kiáltó Szó*. A példákat sokáig tudnám sorolni.

– **Miben látja a megoldást?**

– Szakítani kell a marxista, posztmarxista, teljesen elavult irodalompolitikai gondolkodással, amely megpróbálta (próbálja) száműzni az irodalmi kánonból mindazokat az írókat, akik ebben a korban a valódi nemzeti sorskérdésekhez nemzeti-patrióta szemmel közelítettek keresztény világnézeti alapokon. Nem kultúrpolitikát, hanem kultúrát kell közvetíteni végre! S ebben a kultúrákövetítésben a 20. századot szinte teljesen átívelő életművel rendelkező Wass Albertnek kiemelt helye van. Az idő minden kétséget kizáróan Wassnak dolgozik. Kritikussai elhallgatnak majd, életművét milliók ismerik meg Magyarországon. Nem kerülhető el tehát Wass beemelése az irodalmi kánonba, mert a víz szalad, de a kő marad, a kő marad.

A választások éve, 2018

Eltelt egy újabb év, de 2017 nem szokványos esztendő volt. Az ünneplés és hálaadás éve. Az Erdélyi Református Egyházkerület Presbiteri Szövetsége is 2017. december elején megtartott évi közgyűlésén tekintett vissza erre az eseményekben gazdag, jubileumi esztendőre. A már hagyományossá vált helyszínen, a marosvásárhelyi Szabadi úti egyházközség gyülekezeti központjában gyűltek össze szövetségünk egyházmezei elnökségei, valamint a kerületi vezetőség.

A beszámolóban elhangzottakért hálát adva elkezdődött a következő évre a tervezés. 2018 presbiteri szempontból szintén ünneplésre

és megemlékezésre okot adó év lesz. 380 évvel ezelőtt, 1638-ban Vámosgálfalván alakult meg az első erdélyi református presbitérium. Ennek emléket állítva április 20–21-én Vámosgálfalvára presbiteri konferenciára hívtunk több száz presbitert az egyházkerületünk minden megyéjéből. Itt mutatjuk be a teológiai tanárok által megírt és kiadott új Presbiteri Kis-kátét.

Az elmúlt év decemberében gyülekezeteinkben tisztségviselőket választottak. Tudjuk, hogy idén az egyházmezeik, valamint az egyházkerület vezetőségében is tisztújítási választások lesznek. Azt viszont nem mindenki tudja,

hogy a Presbiteri Szövetség egyházmezei és kerületi vezetőinek is lejár a mandátuma. A PSZ közgyűlésének határozata szerint augusztus 1-jéig meg kell történnie minden egyházmezeiben az elnökségi választásnak, és novemberben, a kerületi közgyűlés hat évre megválasztja a kerületi szövetségi vezetőket.

Már beszámoltunk korábban az *Üzenet* hasábjain is a szövetségünk által szervezett továbbképző táborokról. A közgyűlésen megállapítottuk, mindkét táborra szükség van, és eldöntöttük, Isten segítségével idén is megszerezzük mindkettőt. A nyári tábor Déván lesz, a téli pedig a jól bevált helyszínen, Szovátán rendezzük.

Sajnos kevésbé kellemes dolgokról is kellett beszélnünk, mint például a presbitereknek a szövetség költségvetéséhez való havi egylejes hozzájárulása, azaz tagsági díja. A megyei elnökök elmondása szerint van olyan egyházmeze, ahol minden gyülekezet presbitériuma rendszeresen befizeti ezt, viszont az egyházmezeik többségére nem ez a jellemző. Sajnálatos módon kevés az olyan presbitérium, amelyik igazán fontosnak, szívügyének tekinti a tagsági díj kifizetését, pedig ezzel hozzájárulnának a presbiteri konferenciák és képzések költségeinek fedezéséhez. Kezünk szívére téve mindnyájan ösztönösen beismertjük: talán nem is havonta vagy hetente, hanem szinte naponta költünk fölösleges, haszontalan, netán egészségtelen, káros dolgokra több mint 1 lejt...

Végezetül a Szabadi úti gyülekezet pásztorától, Bárócz Huba lelkipásztortól kaptunk lelki útavalót, aki az Úr üzenetét a Titushoz írt levél 1. részéből olvasta fel, és a presbiteri választásokra való tekintettel tolmácsolta Isten üzenetét, azt, hogy milyen presbiterekre szeretné az anyaszentegyházat, a gyülekezeteiket rábízni.

Terveink vannak, de mit sem érnek Isten áldása nélkül. Kérjük az Úr gazdag áldását szolgálatunkra, és imádkozzunk azért is, hogy adjon Isten nagyon sok nemcsak közmunkázó, hanem imádkozó presbitert!

| FERENCI ISTVÁN |

Új év, új lélek, új élet

1. Hitünk szerint az új évvel kapcsolatban annak kellene a fontosnak és döntőnek lennie, hogy hajlandók vagyunk-e vállalni a gondviselő Istennek számunkra kigondolt dolgait? A mi mennyei édes Atyánk újat akar elindítani bennünk és általunk.

A 2018. esztendőben két világtörténelmi évforduló emlékeztet és figyelmeztet arra, hogy melyek a következményei annak, ha Isten akaratának a teljesítését, a vele való szövetséget a földi hatalmasságokkal való szövetség váltja fel. Az első évforduló az, hogy immár 100 éve ért véget az első világháború. De nemzetünk még mindig keresi a trauma gyógyulásának a lehetőségét és az útját. És nem találja. A második évforduló az, hogy ebben az évben 70 esztendeje szűnt meg a romániai monarchia. És a köztársasági társadalmi formával reánk zúdult a 40 évig tartó ateista, kommunista diktatúra, sok szomorúságot és soha ki nem gyógyuló sebet hagyva maga után. Segítse a mindenható Isten nemzetünket abban, hogy az Európai Unióban a Krisztussal való közösséget soha fel ne adja, el ne hagyja.

Mi nekünk ma az új esztendő? Hogyan kezdjük a hónapok első hónapjának első napját? A szokásokká vált dolgokkal saját fejünk szerint vagy Isten akarata szerint, amely így hangzik: „az első napon szent gyülekezéseket legyen!” (2Móz 12,16). Mekkora számunkban az új esztendei gyülekezeteink? Szent-e a gyülekezésünk?

A címben levő második fogalom, amely a Bibliában ugyancsak gyakran előfordul, a lélek szó. Hitünk szerint a lélek a teremtő Istennek a drága ajándéka, amely képessé tesz minket az ő szavának a meg-

hallására, a szüntelen Isten előtt való létre, a vele való találkozásra és a neki való engedelmessegre. De e világban munkálkodó hatalmak sokakat Isten ígéje számára hideggé tesznek, vagy ennek való ellenállásra ingerelnek.

Isten Szentlelke azonban képes arra, hogy a világ lelkét kiűzze belőlünk, hogy legyünk Isten szavának meghallói. Meghallgatói annak, amit üzen nekünk. Nem egyszer történik meg az emberrel, hogy számára Isten szava érthetetlen, de csak addig, amíg nem engedi lelkét a Szentlélek ereje által megújulni. A Lélek ajándéka által való meg Isten ígérete: „új lelket adok nektek”.

A címben levő harmadik fogalom az új élet. Ez az az élet, amely a kötelekeztől való megszabadulás, amelyek Istentől és egymástól is elválasztottak, és amelyek alatt oly gyakran nyögünk, de ugyanakkor az Istennek való teljes átadás, az ő erőteljes belépése belső emberünkbe.

Az új élet a Krisztushoz való viszonyulásban mutatja meg szép arcát. Az új élet a Jézus Krisztusba vetett igaz hitben való élet, az Isten szeretésével és félelmével teljes élet és egyedül belé vetett reménységű élet.

Hisszük, hogy ahol az emberi életek tudatosan vagy tudatlanul Istennek engedelmeskednek, szavára hallgatnak, ahol egymást úgy szeretik, mint önmagukat, ott már az új, keresztyén életnek a jelei kezdenek világítani. Elküldte Isten az ő egyszülött Fiát a világra, hogy éljünk általa és új életben járjunk (1Jn 4,9 és Róm 6,4). Találjunk benne egymásra, hogy boldog új évünk, Szentlélek által megszentelt új lelkünk és Istent dicsőítő új életünk legyen.

| SZÉKELY JÓZSEF |

(a szerző nyugalmazott lelkipásztor, egyházkerületünk egykori missziói előadója)

Irak: CSI-segély a hazatérő családoknak

A CSI tavalyl Ninivé tartományba (Észak-Irak) látogatott, amelyet az Iszlám Állam terrorszervezet 2014-ben elfoglalt. A felszabadított körzetbe már visszatértek az első családok. Hatalmas kihívások várnak rájuk, ezért szükség van a segítségre.

Baqofa kis keresztyén falu Moszultól északra. Éppen alkonyodik. A kihalt utcákon csak pár gyerek játszik. Mindössze néhány angol szót ismernek, de el akarják búvólni a külföldi látogatókat. A szemük reménytől és örömtől csillog: három borzalmas év után végre hazatérhettek. A szüleik is boldogok és megkönnyebültek. Pillantásukban azonban még ott vibrál az aggodalom, hogy vajon meddig tart az átmeneti béke.

Dzsihadisták Baqofában

Az ősi településnek 2014 előtt körülbelül 600 lakosa lehetett. Amikor az Iszlám Állam harcosai 2014-ben szinte az egész Ninivé kormányzóságát elfoglalták, csak néhány idős ember maradt vissza, aki elbújt a házakban. Két hét után az Iszlám Állam visszavonult, és a falu ismét a pesmerga (kurd hadsereg) uralma alá került. Mivel azonban a dzsihadisták frontvonala mindössze 3 km távolságban húzódott, az elűzött lakosság nem mert visszatérni. 2016 májusában ismét fordult a kocka: az iszlámisták Baqofával együtt visszahódították a közelben álló Telskuf várost is. A kurd pesmerga – az USA által vezetett nemzetközi koalíció légi támogatásával – néhány óra leforgása alatt visszaszorította az Iszlám Állam seregét. De a súlyos harcok megrongál-

John Eibner, a CSI vezetője segélycsomagokat oszt az észak-iraki település egyik utcájában

ták a vízvezeték is, így az emberek nem jutottak ivóvízhez.

Az első családok visszatérnek

Ahogy a hadsereg visszafoglalta az Iszlám Államtól a területeket, máris megjelent a nyo-

mukban néhány család. Jelenleg már 30 család él Baqofában. A falu azonban most is kihaltnak tűnik. A korábban 11 ezer lakosú, kereskedelmi központként számon tartott Telskufba 630 család tért vissza. Lassan elkezdi lüktetni az élet itt is. A boltok egy része kinyitott, bár a forgalmuk gyér: a környékbeli arab és jezidi törzsvásárlókat a pesmerga ellenőrzőpontjain feltartóztatják.

Az egyház átveszi a hatóságok szerepét

Salar Boudagh egy telskufi és egy baqofai templom plébánosa. A környékbeli Alqoshban született, amelynek kolostora Kurdisztánban jól ismert. Az atya hét évig tanult Olaszországban, majd 2015-ben hazatért Irakba. Salar Boudagh olyan átéléssel és felelősségtudattal mesélt az előttük álló hatalmas feladatokról és a jövőről, mintha nem is egy falusi plébános, hanem államelnök lenne. Salar atya valóban több hatóság feladatát látja el. A környéken jelenleg nem működik az állami közigazgatás.

„Az, hogy az egyház átveszi a hatóságok szerepét, nem a jövő modellje” – mondja a fáradt plébános. A sok egyéb világi hivatalos ügy, amit lelkesen munkája mellett el kell látnia, súlyos teherként nehezedik rá. Nem sok reménye van arra, hogy ez a helyzet hamarosan megváltozik. „Sem Bagdadban, sem Erbilben nem törődnek velünk – magyarázza. Nincs más megoldás, a saját kezünkbe kell vennünk sorsunkat.” Még nem világos, hogy ez a körzet az iraki kormány vagy a kurdok ellenőrzése alá kerül.

A CSI látogatása a remény jele. Salar Boudagh eltökélt abban, hogy minden erejével a közösséget szolgálja, szervezi az újjáépítést, és képzést biztosít a munka nélküli fiataloknak. De hogy ők ott maradnak-e, az már egy másik történet.

CSI-program a visszatérőknek

A Christian Solidarity International (CSI) egy keresztyén nemzetközi humanitárius segélyszervezet, amelynek székhelye az amerikai Kaliforniában található. A vallásilag üldözött kisebbségeknek próbál segítséget nyújtani szerte a nagyvilágban.

A CSI látogatása Ninivé tartományban a visszatérő családokat támogató széles körű segélyakció előkészítő szakasza. Baqofában és Telskufban 200 vízszűrő berendezést kaptak a már hazatért családok, amellyel tiszta ivóvizet tudnak előállítani. Nyugat-Moszulban 300, az Iszlám Állam elnyomása alól felszabadult család kapott élelmiszercsomagokat. Két távolabbi faluban 400 egészségügyi egységcsomagot osztottak ki a CSI munkatársai.

A CSI folyamatosan figyeli az eseményeket, és próbál ott segíteni, ahol a legnagyobb szükség van. A visszatérő családok majdnem három évet töltöttek el menekülteként az otthonuktól távol. Most üres kézzel teljesen új életet kell kezdeniük: mindenüket elvesztették, házaikat pedig lerombolták.

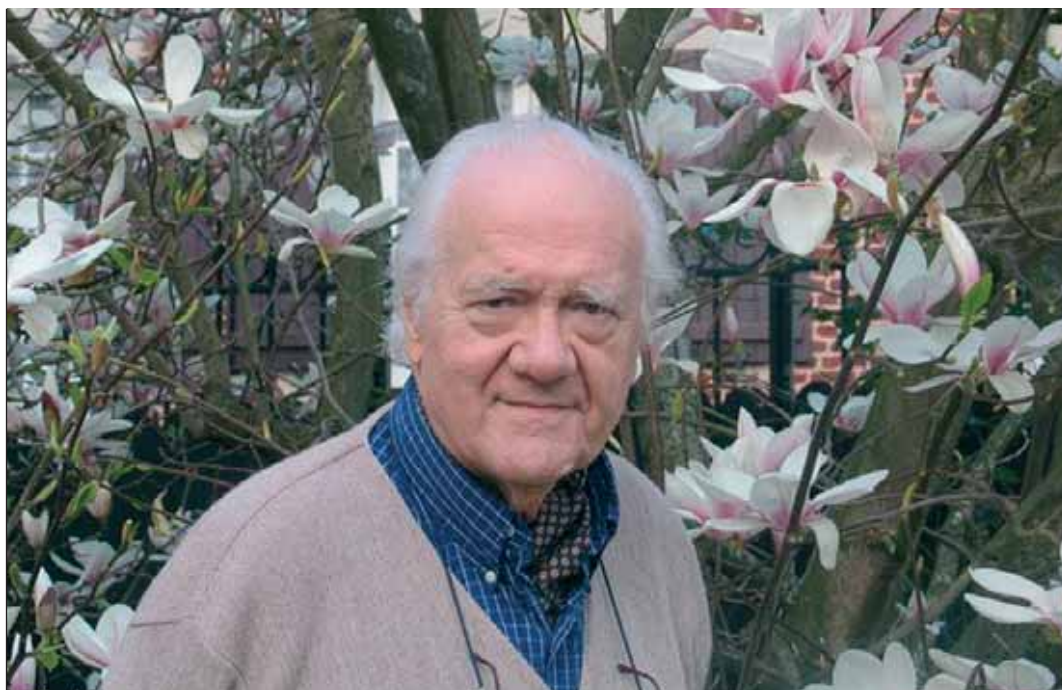
Az Iszlám Állam által hosszú ideig terrorizált falu egy kihalt település képét mutatja

Mennyit tudunk a reformációról?

Az utóbbi időben egymás után születnek a reformáció 500-at értékelő, mérlegre helyező vizsgálatok. Ebbe a tükörbe itthon is bele kell néznünk: egyházaink népének, vezetőinek, illetve a velünk emlékezőknek egyházainkon kívül, minden szinten. Most ezt kérdezzük: mit látnak első renden az amerikaiak a maguk tükrében, s mit kellene észrevennünk nekünk itthon, a magunkéban?

Nyilvánvaló mindenki előtt, hogy a reformáció nem népszavazás ügye volt. Még csak nem is palotaforradalom vagy puccs eredménye. Hanem Isten ügye, kezdeményezése, az ő történelemformáló akarata érvényesült benne. A kezdeményezők sem a reformátorok voltak, hanem az ige és a Szentlélek kezdett el mind erőteljesebben dolgozni az egyház és az emberiség megtisztítása érdekében – Lutheren, Kálvinon és a reformátorokon keresztül. Viszont a reformációnak máig összetett és sokrétű a hatása. Messze túlterjed az egyházak határain, kultúrát, gazdaságot, technikai és tudományos kibontakozást hozott, nemzetudatot, nyelvapolást hívott létre, erősített. És alapvetően változtatta meg százmilliók gondolkodásmódját, életformáját előbb Európában, majd sok más helyen a nagyvilágban. De mit tudunk erről az összetett hatásról ma?

A reformáció 500. évében még mindig nincs kezünkben Troeltsch grandiózus műve magyarul a keresztyén egyházak szociális tanításairól, kiváltképpen a lutheranizmus és a kálvinizmus ezernyi és szerteágazó európai és világbefolyásáról. Miért? Netán a nagymérvű befolyás miatt? Arról már említést sem merek tenni, hogy mennyire tájékozatlan a hazai egyházi közvélemény is Angus Maddison skót református közgazdász zseniális munkájáról, amiben Jézus kora óta kimutatta a keresztyénység produktivitását, a hit gazdasági felhajtóerejét az egy főre eső GDP kutatásaival. Ennek meggyőző része annak kimutatása, miként alakult az európai katolikus és protestáns országok évenkénti GDP-jében mutatkozó egyre

Angus Maddison skót református közgazdász

Fotó: The New York Times

USA: változatos kép

A reformációról való ismeretek valóban nagy eltéréseket mutatnak. A megkérdezettek 34%-a nyilatkozott úgy, hogy ismeri a reformáció fő hittételeit és a fő reformátorokat. 33% vélekedett úgy, hogy átfogó ismeretei vannak a reformációról. 18% nyilatkozott úgy, hogy a kérdést (milyen személyes ismeretekkel rendelkezik a reformációról?) eddig még nem is hallotta, s nem gondolkodott el rajta. 15%-nak szinte semmiféle ismerete sincs a reformációról és a reformátorokról.

Mi volt a reformációban negatív?

Jóllehet az amerikaiak túlnyomó többsége úgy véli, hogy a reformáció jó volt, eredményes és jogos, mégis sokan vannak, akik úgy vélik, megosztó is volt. Olyanok válaszait értékelték e kérdéskörben, akik rendelkeztek ismeretekkel a reformáció főbb hitelveiről és kulcsszemélyeiről. A megkérdezettek 89%-a vélekedett úgy, hogy a reformáció jó volt. 86% véli úgy, jogos és eredményes esemény volt. 44% fogalmazott úgy, hogy egyesítő ereje volt, viszont 56% gondolja, hogy megosztó volt. Az előbbi három kategóriánál maradván, azok ellentétét jelölte meg egy kisebb százalék. A jóval szemben (89%) 11% véli úgy, hogy a reformáció rossz volt. 14% nyilatkozta, hogy szerinte eredménytelen, 15% pedig azt, hogy jogtalan volt.

A vizsgálatban 1015 interjúalany vett részt az USA legkülönbözőbb térségéből, rétegéből jó részt internetes kérdező módszerrel felvett véleményével. Mindenki 18 év feletti volt, és az USA 50 államára terjedt ki a felmérés.

Mindehhez tisztában kell lennünk azzal, hogy az USA a világ egyik „legkeresztyénebb” országa.

Ez a legfrissebb vallásstatistikai adatok alapján annyit jelent, hogy a lakosságnak 78,3%-a keresztyén, ezek többsége protestáns. 2050-re ez a szám 66,4% lesz, miközben az USA össznépsége nem csökkenni, hanem növekedni fog.

Mindezt figyelembe véve felmerül a kérdés, hogy a reformáció 500-ról, illetve magáról a reformációról sokan vagy kevesen rendelkeznek-e kielégítő ismeretekkel? A 2016-os adatok szerint az USA-nak 323,1 millió lakosa volt. Ebből hozzávetőlegesen 240 millió a keresztyén. Ha a minta adatait erre kivetítjük, azt állapíthatjuk meg, hogy mintegy 72,4 millióan rendelkeznek kielégítő ismeretekkel a reformációról. Ez meglehetősen kevés. Joggal merül fel ezzel összefüggésben az a kérdés: ez az általános oktatás színvonalával függ-e össze? És hogy a konkrét ismeretekkel rendelkezők inkább egyházi közösségekben jutottak a konkrét tartalmi információkhoz? Erre nézve még nincsenek friss adatok.

Felmerül a kérdés: átlagokat tekintve hazánk, illetve a Kárpát-medencei felnőtt magyar lakosság jobb vagy rosszabb arányszámokkal rendelkezik egy ilyen felmérés nyomán? Talán nem járok messze a valóságtól, ha ezt merem leírni: a hazai mutatók jobb lennének az USA-beliéknél a mégoly sok ismeretbeli, aktuális pótolnivalóval együtt is... Éppen ezért jó lenne, ha készülné is ilyen felmérés nálunk, és a számok nyelvén bizonyíthatnánk. Magyarország korunkban is a keresztyénység egyik védőbástyája Európa közepkeleti részében. De ezt a mainál sokkal tudatosabban és ismeretgazdagabban, hitben is tisztultabban kellene bizonyítanunk! Mert ecclesia (reformata) semper reformari debet. És tegyük hozzá: ecclesia et Hungaria! A református egyházat és Magyarhont is folyamatosan reformálni kell. Mert Isten Lelke és az ige magyarul is szüntelenül munkálkodik!

...jó lenne, ha készülné is ilyen felmérés nálunk, és a számok nyelvén bizonyíthatnánk. Magyarország korunkban is a keresztyénység egyik védőbástyája Európa közepkeleti részében.

növekvő előny a protestáns országok javára, ami nyilván mentális, munkaszemléleti, gazdálkodás-lélektani és etikai összefüggések sokrétű pozitív összehatásának a következménye.

Maddison 2000-ben jelentette meg kutatásainak eredményét, s mi miért nem foglalkozunk vele? Ref500-ban szerintem sokkal többet kellett volna tanulnunk – önmagunkról, eleinkről, a reformáció eddig nem kellőképpen tudatosított európai és világméretű hozzájárulásáról!

Templomtörténeti kiállítás

Nemrég nyitották meg ünnepélyes keretek között a marosvásárhelyi Gecse utcai Kistemplom és gyülekezet történetét bemutató állandó kiállítást. A tárlat a templom keleti karzata alatti részen kapott helyet, az érdeklődők az itt elhelyezett tárgyi és illusztrált anyagok révén ismerkedhetnek meg a belváros peremén elhelyezkedő református közösség múltjával. Amint Sógor Csaba EP-képviselő is kiemelte a megnyitó alkalmával: „a Gecse utcai Kistemplom múltját felelevenítő templomtörténeti kiállítás rávilágít arra, hogy jöhetett a török, a tatár, Bécs vagy akár Bukarest, a Gecse utcai gyülekezet szerény anyagi lehetőségei mellett mindig jutott idő az adakozásra,

**„Emlékezz vissza az egész útra, amelyen vezetett Istened, az Úr...”
(5Móz 8,2)**

értékek mentésére, templomépítésre, betegek és szegények felkarolására, szeretetszolgálat gyakorlására.”

A kiállítás pannók segítségével kalauzolja végig a látogatót a gyülekezet négy évszázados, valamint a ma is álló templom kétszáz éves történetén, míg a tárlók a gyülekezet tulajdonában levő ónedényekből, textíliákból és 18–19. századi egyházi kiadványokból nyújtanak kisebb válogatást. A tárlatban központi helyen tekinthető meg az 1829-ben készült – azóta javíthatatlanul elromlott – toronyóra szerkezete. A kiállítás további érdekességének számít a talapzati kövek közül előkerült három sírkőtörredék, a harangok beemelésére használt csiga szerkezet, valamint az 1863-ban készült, vasalt „eklézsia ládája.”

| LAKATOS PÉTER |

Olvasóink írják

Marosbogáti áldás

A reformáció 500. évfordulójának a szele a marosbogáti egyházközséget is megérintette. Megmozgatta a híveket, és fellendítette az egyházi életet. Szabó Attila lelkipásztor segítségével újraalakult a nőszövetség, rendbetettük a parókiát és az udvart, eddig még soha nem látott részvétel mellett kitakarítottuk a temetőt, megünnepeltük az évfordulót.

Nagy örömminkre a lelkipásztor bevezette a bibliaórát. Itt Isten „írott szava” tükrében megtanultuk, hogy a megismert, megértett, parancsokat és ígéreteket nem elég befogadni, hanem a „helyzetet felmérő józansággal” tovább kell adni: terjeszteni kell az evangéliumot. A Bibliára rá kell hangolódni, és a Szentlélek erejével kell élni.

Értékeljük lelkipásztorunknak az Úr házában tett szolgálatát. Együtt kérjük Istentől az újrakezdés és az alkotás örömét. És köszönjük az istentiszteletek áldását!

| CSÁSZÁR ANNA |

Egyetemes imaheti program

1. nap. Vasárnap

3Móz 19,33–34
Zsolt 146
Zsid 13,1–3
Mt 25,31–46

Szeressétek a jövevényeket, mert ti is jövevények voltatok Egyiptomban

Szeressétek az idegent, mint magatokat
Az Úr szeme őrzi a jövevényeket
Egyesek – tudtukon kívül – angyalokat vendégeltek meg
Jövevény voltam, és befogadtatok engem

2. nap. Hétfő

1Móz 1,26–28
Zsolt 10,1–10
Filem
Lk 10,25–37

Már nem rabszolga, hanem szeretett testvér

Megteremtette Isten az embert a maga képmására
Uram, miért állsz oly távol?
Már nem úgy, mint rabszolga, hanem rabszolgánál jóval több: szeretett testvér
Az irgalmas samaritánus példázata

3. nap. Kedd

2Móz 3,4–10
Zsolt 24, 1–6
1Kor 6,9–20
Mt 18,1–7

A ti testetek a Szentlélek temploma

Isten kiszabadítja a rabságban élőket
Uram, mi vagyunk azok az emberek, akik orcádat keressük
Dicsőítsétek tehát Istent testetekben
Jaj annak az embernek, aki megbotránkozott

4. nap. Szerda

Ézs 9,2–7a
Zsolt 34,1–14
Jel 7,13–17
Jn 14,25–27

Remény és gyógyítás

Uralma növekedésének és a békének nem lesz vége
Törekedj békességre, és kövesd azt
Isten pedig letöröl majd minden könnyet az ő szemükről
Békességet hagyok nektek

5. nap. Csütörtök

5Móz 1,19–35
Zsolt 145,9–20
Jak 1,9–11
Lk 18,35–43

Figyelj szegény népem kiáltására, mely messze földre elhallatszik

Istenetek, az Úr előttetek megy, és megvéd titeket
Főlegyenesít az Úr minden görnyedezőt
Mert a gazdag elmúlik, mint a mező virága
Jézus, Dávidnak fia, könyörülj rajtam!

6. nap. Péntek

Ézs 25,1–9
Zsolt 82
Fil 2,1–4
Lk 12,13–21

Nézzük a mások javát

Vigadjunk és örüljünk az Ő szabadításának
Védelmézzétek a nincstelennek és az árvának a jogát
És senki se a maga hasznát nézze, hanem mindenki a másokét is
Őrizkedjétek minden kapzsiságtól

7. nap. Szombat

2Móz 2,1–10
Zsolt 127
Zsid 11,23–24
Mt 2,13–15

Családépítés otthon és az egyházban

Mózes születése
Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők
Mózeset rejtegették a szülei... mert látták, hogy szép gyermek
József felkelt, vette a gyermeket és anyját még éjnek idején, és elment Egyiptomba

8. nap. Vasárnap

Ézs 11,12–13
Zsolt 106,1–14.43–48
Ef 2,13–19
Jn 17,1–12

Ő összegyűjti a szétszórtakat a föld négy sarkából

Efraim nem irigykedik Júdára, Júda sem lesz Efraim ellensége
Gyűjts össze bennünket, hogy hálát adhassunk szent nevednek
Ő lerombolta az elválasztó falat
És én megdicsőítetem öbennük

ÜZENET

ISSN 1223–8848

Az Erdélyi Református Egyházkerület gyülekezeti lapja

A szerkesztőség címe: 400158 Kolozsvár, Eötvös utca (str. Constanța) 1–3. sz.

Telefon: 0731-019404 • Drótposta: uzenet@reformatus.ro

http://www.reformatus.ro/uzenet.html • Főszerkesztő: Somogyi Botond

Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. • A lapban megjelent cikkek nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét tükrözik.

Tipográfia: IDEA PLUS

Készült az Erdélyi Református Egyházkerület Misztótfalusi Kis Miklós

Sajtóközpontjának nyomdájában • Felelős vezető: Dávid Zoltán

